

ACTA MVSEI APVLENSIS

APULUM LXI

series *ARCHAEOLOGICA ET ANTHROPOLOGICA*

Fondator

ION BERCIU

Editor

GABRIEL TIBERIU RUSTOIU

Colegiul editorial:

RADU ARDEVAN – Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
DAN BĂCUEȚ-CRIȘAN – Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău
NIKOLAUS BOROFFKA – Deutsches Archäologisches Institut, Berlin
HORIA ION CIUGUDEAN – Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
SORIN NEMETI – Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
CHRISTOPHER F. E. PARE – Universitatea „Johannes Gutenberg”, Mainz
ZENO KARL PINTER – Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
CRISTIAN IOAN POPA – Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
FLORIAN MATEI-POPESCU – Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
IOAN CAROL OPRIȘ – Universitatea București
EMANOIL PRIPON – Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău
AUREL RUSTOIU – Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca
CRISTIAN SCHUSTER – Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
VOLKER WOLLMANN – Obrigheim

Colegiul de redacție:

RADU OTA – redactor șef
SIDONIA PETRONELA OLEA – secretar de redacție
CRISTINEL FÂNTÂNEANU – secretar de redacție
ADINA BOGDAN – membru
GEORGE VALENTIN BOUNEGRU – membru
ILIE LASCU – membru
CRISTIAN TITUS FLORESCU – membru
ANCA TIMOFAN – membru

Adresa de corespondență:

MUZEUL NAȚIONAL AL UNIRII ALBA IULIA
510010 ALBA IULIA
Str. Mihai Viteazul, 12-14
Tel. 0258/813300

Mailing address:

MUZEUL NAȚIONAL AL UNIRII ALBA IULIA
RO – 510010 ALBA IULIA
12-14, Mihai Viteazul St.
Tel. (+40) (258) 813300

www.revista-apulum.ro; www.mnuai.ro

© 2024 MUZEUL NAȚIONAL AL UNIRII ALBA IULIA

ISSN – 1013-428X

ISSN – 2247 – 8701

ISSN-L – 2247 – 8701

ACTA MVSEI APVLENSIS

APVLVM

LXI

series *ARCHAEOLOGICA ET ANTHROPOLOGICA*

ALBA IULIA

MMXXIII

Tehnoredactare: RADU OTA

Traducerea și verificarea textelor în limba engleză: ADINA BOGDAN

Autorii își asumă întreaga răspundere pentru conținutul studiilor

Materialele nepublicate nu se restituie autorilor

S U M A R

CONTENTS – SOMMAIRE – INHALT

IOAN OPRIȘ, In memoriam Hadriani Daicoviciu (11 octombrie 1932 – 4 octombrie 1984).....	XI
RADU ARDEVAN, Câteva amintiri despre Hadrian Daicoviciu.....	XXXI
VASILE MOGA, In memoriam Hadriani Daicoviciu.....	XXXIX
CRISTINEL FĂNTÂNEANU, Profesorul Sabin Adrian Luca la 65 de ani.....	XLI

STUDII ȘI ARTICOLE – STUDIES AND ARTICLES

ARHEOLOGIE & ANTROPOLOGIE

ARCHAEOLOGY & ANTHROPOLOGY

RADU-ANDREI SPIRIDON, Materialul litic șlefuit din situl de la Tărtăria - <i>Gura Luncii</i> (jud. Alba, România). Campaniile 2019 și 2021 <i>The Ground Stone Assemblage from Tărtăria - Gura Luncii (Alba County, Romania). 2019 and 2021 Campaigns</i>	1
TÜNDE HORVATH, An Unprovenanced Human Figurine in the Collection of Classical Antiquities of the Museum of Fine Arts (Part 1) <i>O figurină antropomorfă de origine necunoscută în colecția de antichități clasice a Muzeului de Arte Frumoase (partea I)</i>	51
GABRIEL BĂLAN, RALUCA BURLACU-TIMOFTE, ORIANA SVEDAC, ANDREI MĂRINCEAN, SORIN FELEA, Cercetările arheologice preventive de la Șag – <i>Situl 5</i> (jud. Timiș) <i>Rescue Archaeological Research at Șag – Site 5 (Timiș County)</i> ...	95
GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Proto-monede, bijuterii, amulete... Despre două categorii de piese de bronz descoperite în teritoriul Istro-Pontic (secolele V-III a.Chr.) <i>Proto-Coins, Jewels, Amulets... About Two Categories of Bronze Pieces Discovered in the Istro-Pontic Territory (5th-3rd Centuries BC)</i>	167

DOREL BONDOC, LIVIA BUZOIANU, O amforă elenistică șampilată de la Dăneasa, județul Olt <i>A Stamped Hellenistic Amphora from Dăneasa, Olt County.....</i>	193
MARIAM SLIMOUN, Les épitaphes bilingues, latin et araméen, de Tibiscum <i>Epitafurile bilingve, în latină și aramaică, de la Tibiscum.....</i>	199
GABRIELA FILIP, Sarcophagus of <i>Aelius Iulius Iulianus</i> from Romula, an Expression of Roman Provincial Art and Poetry <i>Sarcofagul lui Aelius Iulius Iulianus din Romula, o expresie a artei și poeziei provinciale romane .....</i>	231
RADU OTA, ANDREI BUTA †, Material tegular șampilat descoperit recent în castrul roman de la Apulum <i>Stamped Tegular Material Recently Discovered in the Roman Fortress of Apulum .....</i>	247
DAN GEORGE ANGHEL, Utilizarea gudronului din coajă de mesteacăn în perioada romană la Apulum <i>Use of Birch Bark Tar During the Roman Period at Apulum.....</i>	281
CSABA SZABÓ, IOAN MUNTEAN, MIRUNA LIBIȚĂ-PARTICĂ, ORSOLYA GYURKA, Materiality of Roman Religion in Apulum. Catalogue and Topography of the Finds <i>Materialitatea religiei romane la Apulum. Catalogul și topografia descoperirilor.....</i>	311
RADU PETCU, INGRID PETCU-LEVELI, A Lead Votive Statuette Depicting a <i>Genius Cucullatus</i> Discovered Near Tomis (Moesia Inferior) <i>O statueta votivă din plumb ilustrând un Genius Cucullatus descoperită lângă Tomis (Moesia Inferior).....</i>	377
ALEXANDER HARIZANOV, <i>Plumbatae</i> from <i>Dacia Ripensis</i> : the Lead-Weighted Darts From a Newly Discovered Fortified Settlement Near Modern-Day Dimovo, Bulgaria, in Their Provincial and Regional Context <i>Plumbatae din Dacia Ripensis: săgeți de mână cu plumb dintr-o așezare fortificată recent descoperită lângă Dimovo de astăzi, Bulgaria, în contextul lor provincial și regional .....</i>	395

ARHEOZOOLOGIE

ARCHAEOZOOLOGY

- ALEXANDRA-PAULA SICOE, MIHAI GLIGOR, SIMINA MARGARETA STANC, Exploatarea resurselor animale în așezarea eneolitică de la Alba Iulia - *Lumea Nouă*: analiza arheozoologică a unui complex aparținând grupului Foeni
Exploitation of Animal Resources in the Eneolithic Settlement of Alba Iulia - Lumea Nouă: Archaeozoological Analysis of a Feature Belonging to the Foeni Cultural Group 433
- XENIA POP, Cercetări arheozoologice în așezarea din epoca bronzului târziu de la Conop - *Sit 5* (Jud. Arad)
Archaeozoology Research in the Late Bronze Age Settlement at Conop - Sit 5 (Arad County)..... 455
- GEORGETA EL SUSI, FLORIN CIULAVU, Cercetări arheozoologice în așezarea romană de la Apulum – Colonia Aurelia Apulensis
Archaeozoological Research in the Roman Settlement from Apulum – Colonia Aurelia Apulensis 471

RESTAURARE – CONSERVARE – INVESTIGAȚII

RESTORATION – CONSERVATION – INVESTIGATIONS

- ANDREEA-BRÂNDUȘA BUNGĂRDEAN, Intervenții de conservare și restaurare asupra unui ancadrament de piatră descoperit la clădirea fostei primării din Turda
Conservation and Restoration Interventions on a Stone Framing Discovered at the Building of the Former Town Hall in Turda 503
- CARMEN CECILIA DRAGOMIR, Salvarea și protejarea patrimoniului cultural mobil provenit din descoperiri întâmplătoare. Studiu de caz: depozitul de bronzuri din comuna Iara, județul Cluj
Saving and Protecting Chance Discoveries of Movable Cultural Heritage. Case Study: the Bronze Deposit from Iara Comune, Cluj County..... 517

RECENZII ȘI NOTE DE LECTURĂ

REVIEWS AND READER'S NOTES

- MARIUS-MIHAI CIUTĂ, Tudor Roșu, Florin Bogdan, *Apulum. În universul unei reviste*, Bibliotheca Musei Apulensis XLII, Editura Muzeului Național al Unirii Alba Iulia – Editura Mega, Alba Iulia – Cluj-Napoca, 2023, 214 pagini..... 527
- GEORGE BOUNEGRU, Andrea Popa, *Managementul integrat al patrimoniului cultural mondial în România*, Studiu de caz: frontiera romană din Dacia. Siturile de epocă romană de la Brețcu, Comolău și Boroșneu Mare, Editura Astra Museum, Sibiu, 2023, 279 pagini, 73 figuri..... 537
- CLAUDIU PURDEA, Augustin Lazăr, Sorin Alămoreanu, Marius M. Ciută (ed.), *Combaterea spălării bunurilor culturale pe piața antichităților: rolul expertului judiciar/Fighting the laundering of cultural goods on the antiques market: the role of the judicial expert: in memoriam Barbara Deppert-Lippitz*, Ed. Universul Juridic, București, 2024, 311 pagini..... 539

CRONICA PUBLICAȚIILOR

THE CHRONICLE OF THE PUBLICATIONS

- GEORGE BOUNEGRU, Cronica publicațiilor membrilor Secției Arheologie, apărute în anul 2023..... 545
- SIDONIA PETRONELA OLEA, Cronica publicațiilor membrilor Compartimentelor Restaurare ceramică – metal – textile și Restaurare piatră din cadrul Centrului Național de Conservare – Restaurare Carte Veche Alba Iulia, apărute în anul 2023..... 550

NECROLOG

OBITUARY

RADU OTA, ANCA-DANIELA MATIȘ, ANCA TIMOFAN
Andrei Buta, un destin frânt prea devreme.....551

Lista autorilor.....555

**IN MEMORIAM HADRIANI DAICOVICIU (11 OCTOMBRIE 1932 – 4
OCTOMBRIE 1984)**

Prof. univ. dr. Ioan OPRIȘ

Omagiu pentru Hadrian Daicoviciu

În generația sa - reprezentativă și valoroasă -, Hadrian, *H(așul)*, s-a poziționat ca un lider înnăscut marcând linii directoare de necontestat. Energic, bățaios și curajos în a-și susține opiniile, a fost recunoscut în acea calitate, apărând ca istoricul care dobândise încrederea nu doar în cetatea universitară clujeană, ci și la Iași și București. Aducea cu sine, în orice loc unde ajungea, aureola părintelui de a cărui autoritate științifică și poziție politică nu era posibil să se despartă. Dar și adăuga, fără tăgadă, pe lângă o excepțională capacitate de introspecție și evaluare istorică, calități noi: o energie debordantă care-l pune în permanentă mișcare; un stil elevat și ținută superioară în comunicare, mai ales în cea directă, verbală; un interes multiplu în muzeologie și în conservarea patrimoniului arheologic și istoric. Discursul său public indica îndrăzneala față de autoritățile vremii, o știință a dialogului și un orizont profesional amplu, chiar de ansamblu, care mărea impresiile.

Portret de tinerețe

Cald, prietenos, elegant și de o politețe exemplară, așa l-au receptat cei din generația sa, recunoscând în persoana lui un lider cu vocația organizării. I se pot asemui doi congeneri de aceeași formație: Radu Florescu și Alexandru Vulpe, și aceștia revere importante într-o prietenie nedezmășită, și care s-au solidarizat – ca și părinții lor – cu confratele lor clujean.

Dacă generația respectivă l-a recunoscut colegial ca lider, cea care i-a urmat a făcut-o, de asemenea, asociindu-se celei dintâi, dar și din perspectiva altei poziționări: unii ca studenți, alții ca emuli sau colaboratori apropiați, cei mai mulți ca profesioniști – arheologi sau istorici, muzeografi, conservatori, restauratori – care au venit în contact cu universitarul și muzeograful Hadrian Daicoviciu.

În drum spre Grădiștea Muncelului

Darurile amintite pe seama acestuia nu i-au făcut însă viața ușoară, nici lipsită de greutate și nici nu l-au ferit de greșeli. Zodia sa, deși anunțase doar împlinirile, nu l-a așezat în cadrele optime. Curtat deopotrivă de bărbați și de femei, invidiat pentru calități, origine, poziție și statut profesional, gelozit de unii confrăți, Hadrian Daicoviciu și-a plătit darurile sale din plin, fiind asociat prin insistențele unor colaboratori la excесе, exploatat uneori chiar în interesul acestora, *pedepsit* pentru succese și mereu invidiat. Este de mirare chiar efortul său de a fi reușit să păstreze un echilibru în evaluarea celorlalți, curajul și forța cu care a trecut peste propriile suferințe, demnitatea cu care, mai ales, ca părinte, și-a înfruntat soarta.

Așteptat și întâmpinat cu bucurie și real interes – mai ales al confrăților arheologi, istorici, muzeografi -, urmărit mereu pentru spusele sale, chiar temut de *culturicii* vremii, *Hașul* a confirmat din plin așteptările, a adus satisfacții celor care-și regăseau gândurile în abordările sale publice, a dat speranțe multora că stările rele ar putea fi îndreptate. În temeiul acestor ieșiri publice, în multe situații, măsurile politice și economice luate au fost corectate, amendate sau chiar retrase. Din asemenea demersuri curajoase au profitat cercetarea arheologică și istorică, formele ei de valorificare, muzeele și conservarea ori restaurarea monumentelor și siturilor. Mai mult, idei noi, ipoteze și interpretări mai apropiate de adevărul mărturiilor istorice și-au făcut loc în discursul public, de interpretare a istoriei României. Pe mulți i-a sprijinit direct pentru un loc de muncă, specializări, doctorat, locuință, publicare, statut profesional, rezolvarea unor dificultăți. O făcea dintr-o generozitate devenită proverbială.

Hadrian Daicoviciu, Maté Kiss Loránd și Ioan Mitrofan în Biblioteca Institutului de Studii Clasice Cluj (1974)

Hadrian Daicoviciu vorbind despre istorie (1975)

Hadrian Daicoviciu și Nicolae Vlassa în Muzeul de Istorie a Transilvaniei

Alexandru Vulpe, Hadrian Daicoviciu, Vladimir Dumitrescu, Dumitru Preda și Ioan Stratan, la sesiunea Muzeului din Lugoj (7-8 noiembrie 1975)

Hadrian Daicoviciu vorbind la Căvăran (jud. Caraș-Severin)

În prezidiul sesiunii Muzeului din Caransebeș (alături de Petru Bona, Ioan Opriș, Ilie Uzum, 20 martie 1973)

Cei care l-au cunoscut direct, cei care au avut șansa să conlucreze cu el au văzut în Hadrian Daicoviciu multe peste imaginea omului public, l-au înțeles și s-au solidarizat cu el, l-au apreciat în întregul său demers.

Hadrian Daicoviciu la Grădiștea Muncelului (1979)

La Roșia Montană (7 octombrie 1979), la sesiunea dedicată Statului dac (2050 ani)

În grupul de cercetători de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa (de la dreapta la stânga, Dorin Alicu, Sandra Gibb, Hadrian Daicoviciu, Mike Dawson, Elizabeth Taylor, Anișoara Sion, Ioan Opreș, 29 iulie 1982)

Din asemenea atitudini, imediat după năprasnica sa dispariție la 4 octombrie 1984, au apărut inițiative care, evocându-l pe cel numit coleg sau prieten, mărturiseau nu doar regretul ci, mai ales, respectul și admirația pentru un lider recunoscut, un coleg sau prieten atât de prețuit. Așa se explică, de pildă, dedicarea volumului editat, în anul 1985, de Römisch-Germanisches Zentralmuseum de la Mainz în memoria lui Hadrian Daicoviciu.

Asemenea gest recuperator nu trebuia în nici un chip neglijat, o astfel de inițiativă luând prin Editura Științifică și Enciclopedică, crezând că era posibilă editarea unui volum memorial. În acest sens m-am adresat potențialilor contributori la o astfel de lucrare.

Primul dintre repondenți a fost un bun prieten de-al lui Hadrian, aparținând aceleiași generații, Adrian Rădulescu¹. Bun cunoscător al vieții și operei ilustrului dispărut, el scria la 13 septembrie 1986: „*Mă grăbesc să răspund misivei tale pe care am primit-o ieri. Articolul despre Hadrian Daicoviciu l-am făcut și l-am expediat la București pe numele Doamnei Olimpia. Cum n-am știut adresa de acasă, l-am trimis în două exemplare la serviciu: str. Al. Sahia 33, sector 2, Secția film științific, s.3, 70202 București. Cred că la ora când tu primești și citești rândurile acestea, manuscrisul meu este deja în mâinile Doamnei Daicoviciu și sper să fie bun. Dacă sunt eventual unele obiecții, te rog să mi le spui cu franchețe și prietenie. Te îmbrățișez, cu prietenie aleasă. Adrian Rădulescu*”².

Constanța, 13 sept 1986

Mă,

Așa grăbesc să răspund misivei tale pe care am primit-o ieri. Articolul despre Hadrian Daicoviciu l-am făcut și l-am expediat la București pe numele Doamnei Olimpia. Cum n-am știut adresa de acasă, l-am trimis în două exemplare la serviciu: str. Al. Sahia 33, sector 2, Secția film științific, s.3, 70202 București. Cred că la ora când tu primești și citești rândurile acestea, manuscrisul meu este deja în mâinile Doamnei Daicoviciu și sper să fie bun. Dacă sunt eventual unele obiecții, te rog să mi le spui cu franchețe și prietenie. Te îmbrățișez, cu prietenie aleasă.

Ve salutări,

cu prietenie aleasă,

Adrian

¹ Adrian Rădulescu (16 august 1932 – 5 mai 2000), arheolog și muzeolog, director al Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța, profesor universitar, prieten al lui Hadrian Daicoviciu. A obținut doctoratul sub conducerea părintelui acestuia, Constantin Daicoviciu (1972). A colaborat cu Hadrian Daicoviciu la organizarea unor expoziții arheologice de anvergură și a unor reuniuni științifice de referință.

² Cf. scrisoare manuscrisă, olografă, Constanța, 13 septembrie 1986, pe plic datele poștei 13, respectiv 15 septembrie 1986, în Arhiva Muzeului Național de Istorie a României, fond Ioan Opriș, unde se găsește în urma donației făcute (în continuare Arh. MNIR).

Arheolog, epigrafist și unul dintre cei mai activi directori de muzeu, Adrian Rădulescu a întreținut o caldă și strânsă legătură cu Hadrian Daicoviciu. Acesta s-a bucurat în Dobrogea, de la Histria, Mangalia, Adamclisi, Capidava, la Constanța de o poziție privilegiată, fiind așteptat și ascultat cu deferență și real interes. Ne-a fost dat ca de-a lungul a două decenii să fim martori ai unor întâlniri de neuitat prilejuite de venirea lui Hadrian în Dobrogea, de vizitele sale pe șantierul arheologic ori la monumentele istorice de aici.

Din Timișoara, la 16 septembrie 1986, Florin Medeleț³ *încălca uzanțele*, trimițându-mi o scrisoare dactilografată, motivând că „*palma mea dreaptă de palmas al șpaclului a făcut la Cugir (de unde am revenit ieri găsind în dimineața aceasta la secretariat scrisorile tale – amândouă) vreo șapte bătăături rinocerice sau hipopotamice – după vreo cinci metri cubi de pământ beton săpați exclusiv cu șpaclul - și nu se mai poate îndoi bine*”⁴.

În cea de-a doua scrisoare, menționată deja, l-am rugat să contribuie – ca fost student și colaborator pe șantier – la volumul dedicat lui Hadrian. Considera, așadar, că „*este, pentru mine, o cinste și o onoare să scriu câteva rânduri – atâtea câte pot și atâtea cum pot despre cel care a fost pentru noi, din primele zile ale facultății PROFESORUL. Cred că le voi scrie în noaptea aceasta și mâine vor pleca spre tine laolaltă cu această epistolă*”⁵. Spera ca „*paginile alăturate să corespundă scopului și liniei generale a volumului memorial. Ca editor ai mână liberă să le modifice dacă este nevoie. Pentru mine e o bucurie și o satisfacție că tu ești cel care editează această carte*”⁶. Într-un post-scriptum a adăugat: „*Nu am putut să scriu cu ușurință despre Hadrian. Nici nu mai știu dacă ce am scris e bun sau nu pentru carte. Ce pot să-ți spun este că am scris ce-am simțit și că altceva nu știu scrie*”⁷.

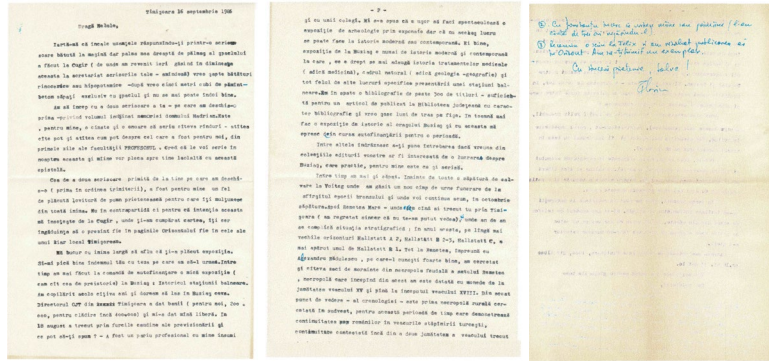
³ Florin Medeleț (24 aprilie 1943 – 8 iunie 2005), absolvent al Facultății de Istorie și Filozofie a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj, (1965), arheolog, muzeograf și fost director al Muzeului Banatului. Cercetător la Institutul de Tracologie.

⁴ Scrisoare în *loc. cit., supra*, cu datele poștei 26 septembrie (Timișoara), respectiv 29 septembrie 1986 (București).

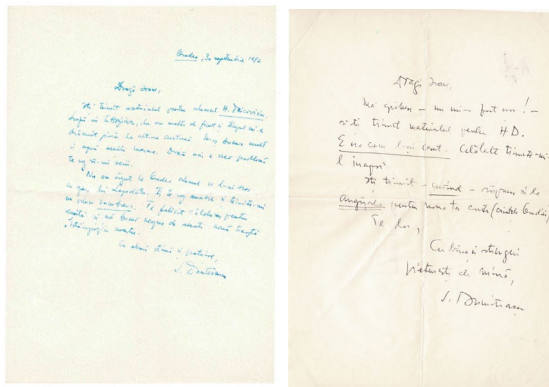
⁵ *Ibidem*. Ilustru student – poate cel mai înzestrat și cult din generația noastră, care-i număra pe Mircea Țoca, Corina Popa, Ștefan Matei, Grigore Ploieșteanu, Alexandru Aldea, Mihoc Blaga, Viorel Faur, Carol Kacsó, Alexandra Furnică, Cornel Bucur și mulți alții foarte bine afirmați profesional – al lui Hadrian, Florin Medeleț l-a copiat de-a dreptul în unele privințe, fiind, la rândul-i, un lider arheolog al Banatului. Arheolog, poet, istoric al Banatului, director de muzeu, animator cultural, acesta rămâne un reper în arheologia și muzeografia românească din timpul său.

⁶ *Ibidem*. Din păcate, deși pregătit pentru tipărire, volumul nu a mai apărut din motive care nu au depins de editor.

⁷ *Ibidem*.

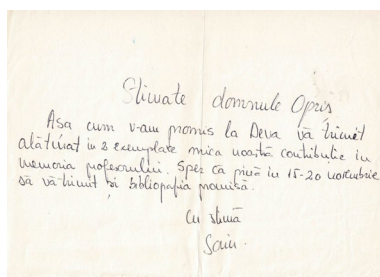

Dintr-un alt loc, Oradea, a răspuns la 30 septembrie 1986 Sever Dumitrașcu⁸. Mă anunța că anexase scrisorii „materialul pentru volumul H. Daicoviciu” și se scuza de întârziere căci „am multe de făcut și timpul mi-e drămuț până la ultima centimă. M-aș bucura mult să apuci această lucrare. Dacă mai e vreo problemă te rog să-mi scrii”⁹. La câteva zile distanță de la acea scrisoare, o alta semnată tot de Sever Dumitrașcu arăta: „Mă grăbesc – nu mi-a fost ușor! – să-ți trimit materialul pentru H.D. E așa cum l-ai cerut. Celălalt trimite-mi-l înapoi”¹⁰.

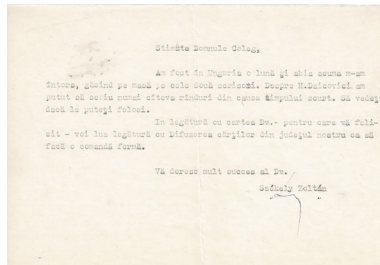

⁸ Sever Dumitrașcu (6 iunie 1939 – 2 octombrie 2022) absolvent al Facultății de Istorie și Filozofie a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj (1962), a pregătit doctoratul cu profesorul Constantin Daicoviciu. Are un parcurs universitar de la preparator la profesor în cadrul Universității din Oradea. A fost director al Muzeului Țării Crișurilor, bun prieten cu Hadrian Daicoviciu.
⁹ Cf. scrisoare olografă, datată, în *loc.cit., supra*. Sever Dumitrașcu a fost student al lui Constantin Daicoviciu și a efectuat, în Bihor, cercetări arheologice și istorice sistematice. Muzeolog, director al Muzeului Țării Crișurilor, profesor universitar, el aparține Școlii istorice clujene.
¹⁰ Cf. scrisoare nedată, fără plic, în *loc.cit., supra*. Câteva dintre contribuțiile solicitate au fost revizuite și completate sau înlocuite cu altele mai adecvate profilului volumului proiectat.

Tot nedată este scurta scrisoare a lui Sorin Cociș¹¹ care, împreună cu Adela Paki – soția sa de atunci – a alcătuit o bibliografie a lucrărilor publicate de Hadrian Daicoviciu. În scrisoare mă anunța că și-a onorat promisiunea făcută mie la Deva, și trimitea în două exemplare „măa noastră contribuție în memoria profesorului”, iar până-n 15-20 noiembrie urma să adauge și bibliografia amintită¹².

De la Sfântu Gheorghe, venerabilul dr. Székely Zoltán¹³ – fost student și emul al lui Constantin Daicoviciu – m-a anunțat că „despre H. Daicoviciu am putut să scriu numai câteva rînduri din cauza timpului scurt. Să vedeți dacă le puteți folosi”¹⁴.

¹¹ Sorin Ilie Cociș (n. 20 iulie 1956), fost student al lui Hadrian Daicoviciu, a lucrat pe șantierul Ulpia Traiana Sarmisegetusa, inclusiv după terminarea studiilor universitare. Doctor în istorie, cercetător, profesor universitar.

¹² Cf. scrisoare nedată, olografă, în *loc.cit., supra*. Sorin Cociș și Adela Paki, foști studenți ai lui Hadrian Daicoviciu și participanți, ca arheologi, în echipa de cercetare de la Ulpia Traiana Sarmisegetusa. Bibliografia în cauză a fost publicată în *Acta Musei Napocensis*.

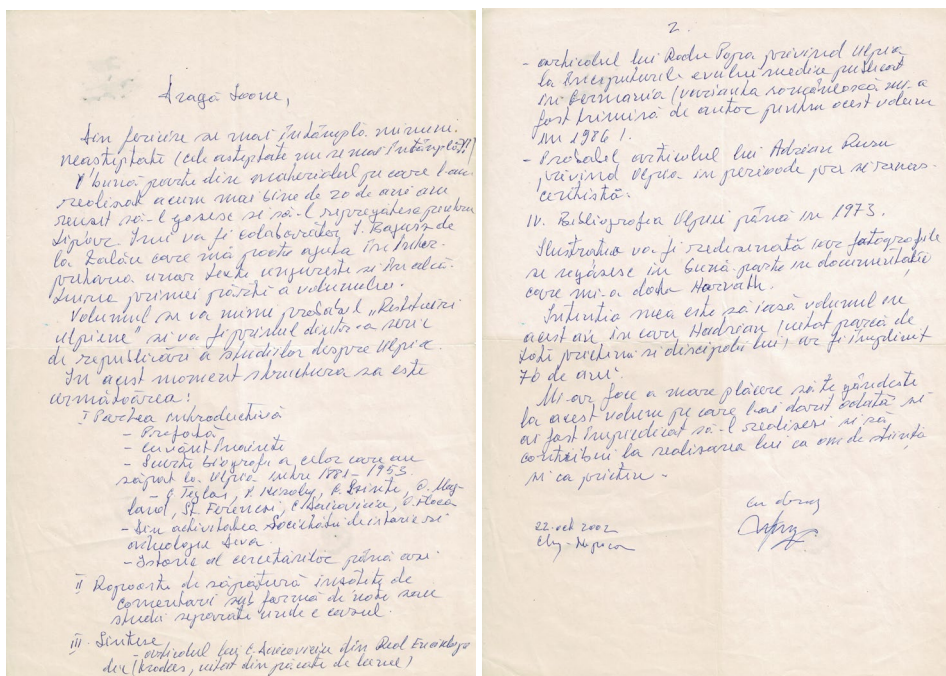
¹³ Székely Zoltán (18 noiembrie 1918 – 1 septembrie 2000), fost student al prof. Constantin Daicoviciu, cu doctoratul în istorie (1943), arheolog, fost director al Muzeului Național Secuiesc. Autor al unor importante săpături arheologice și studii de specialitate.

¹⁴ În scrisoarea dactilografiată, semnată, purtând datele poștei (pe plic) 11 octombrie (Sf. Gheorghe), respectiv 13 octombrie 1986 (București). În *loc. cit., supra*, dr. Székely Zoltán, arheolog, director al Muzeului din Sf. Gheorghe, s-a aflat în strânse legături profesionale și de prietenie cu familia Daicoviciu. S-a remarcat prin instituirea unor programe de săpături arheologice sistematice în zonă, ca și prin contribuții muzeografice temeinice.

excepțional, a unui profesor și unui intelectual dotat în mod fericit de soartă, dar neîmplinit așa cum era de așteptat. În anul 2002, Dorin Alicu¹⁷ mi s-a confesat că recusera „în bună parte din materialul pe care l-am realizat acum mai bine de 20 de ani”, pregătindu-l pentru tipar în colaborare cu Bajusz István de la Muzeul din Zaláu. Intenționau să-l intituleze *Restituiri Ulpiene* și să fie primul dintr-o serie „căci Hadrian (uitat prea de toți prietenii și discipolii lui) ar fi împlinit 70 de ani” în anul 2002¹⁸.

Generațiile contemporane lui Hadrian Daicoviciu, prietenii săi, discipolii săi vor trăi oare ziua când chipul său – făurit în bronz sau marmură de un artist cu har – va atrage privirile trecătorilor și recunoștința publică ce i se datorează?

¹⁷ Dorin Alicu (12 octombrie 1948 – 27 iulie 2013), absolvent a Facultății de Istorie-Filozofie a Universității „Babeș-Bolyai”, arheolog, muzeograf și fost director adjunct al Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei. A colaborat direct cu Hadrian Daicoviciu la săpăturile de la Ulpiia Traiana Sarmizegetusa. Autor al unor importante studii și materiale de istorie veche.

¹⁸ Cf. scrisoare olografă, datată din Cluj-Napoca la 22 octombrie 2002, în Arhiva Muzeului Național de Istorie a României, fond Ioan Opreș.

Hadrian Daicoviciu (1984)
Hadrian Daicoviciu – memorie fotografică fragmentară

Un interviu la Ulpia Traiana Sarmizegetusa

Cu Nicolae Bărbuță și Ioan Opreș la Bruxelles (expoziția *Civilizația în perioada clasică dacică*, 1979)

Împreună cu Ian Trynkovski la Frankfurt am Main (1980)

La reuniunea doctoranzilor străini în România (Cluj-Napoca, 9 aprilie 1982)

Hadrian Daicoviciu și Dorin Alicu acordând premii elevilor în Lapidariul Muzeului de Istorie a Transilvaniei

Hadrian Daicoviciu vorbind militarilor de la Mihai Bravu despre istorie (18 martie 1980)

Cu Sandra Gibb și Elisabeth Taylor la Ottawa (iunie 1984)*

---

* Într-o ultimă scrisoare adresată mie de regretatul profesor Hadrian Daicoviciu eram informat că:
„Dragă Nelule, sper că aceste rânduri te vor găsi acasă. Până acum totul a mers bine și frumos și ai salutări de la prietenii canadieni. Eu voi sosi la Otopeni marți 10 iulie, ora 11.00 a.m. Aștept să te văd! Sărutări de mâini Aureliei, salutări lui Ionuț” (Carte poștală cu imaginea Tigers Station

Evocare la Ulpia Traiana Sarmizegetusa împreună cu Ioan Glodariu, Lucia Marinescu și Ioan Opreș (11 nov. 1984)

Hadrian Daicoviciu (placă ceramică, executată de Ana Rus, iunie 1996, în colecția autorului)

Ottawa, 19 iunie 1984, data poștei, la București, 24 iunie 1984, în Arh. MNIR, fond Ioan Opreș). Profesorul și fiul său au fost invitații noștri în ziua de 30 septembrie 1984, la despărțire urându-ne reciproc un an universitar cu rezultate. A fost ultima noastră întâlnire, seara plecând spre Cluj și apoi spre Oradea, ca în data de 4 octombrie să treacă la cele veșnice.

